

UCHWAŁA NR 1161.LXXXVII.2024
RADY MIASTA CZĘSTOCHOWY

z dnia 25 stycznia 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Częstochowy do roku 2030”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.), art.1 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz.U. z 2022 r, poz. 2123 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 roku w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz.U z 2023 r., poz 2480).

Rada Miasta Częstochowy uchwała:

- § 1.** Przyjąć „Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Częstochowy do roku 2030”, stanowiący załącznik do uchwały.
- § 2.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Częstochowy.
- § 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Częstochowy

Zbigniew Niesmaczny

„Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Częstochowy do roku 2030”

Częstochowa, grudzień 2023 rok

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
Rozdział I Diagnoza sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego	
1. Ochrona zdrowia psychicznego w terminologii psychiatrycznej i dokumentach Światowej Organizacji Zdrowia (WHO).....	8
2. Diagnoza obszaru objętego Programem – wybrane aspekty dotyczące sytuacji epidemiologicznej.....	11
2.1. Demografia.....	12
2.2. Orzecznictwo osób niepełnosprawnych z powodu zaburzeń psychicznych.....	16
2.3. Poradnictwo psychologiczno - pedagogiczne dla dzieci i młodzieży.....	17
3. Zasoby służby zdrowia.	
3.1. Stacjonarna opieka zdrowotna.....	19
3.1.1. Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie.....	20
3.1.2. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Częstochowie.....	20
3.1.3. NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica.....	21
3.2. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna.....	23
4. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.	
4.1. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie.....	25
4.1.1. Środowiskowy Dom Samopomocy.....	25
4.1.2. Środowiskowy Dom Samopomocy typu D.....	26
4.1.3. Zakład Aktywności Zawodowej YAVA.....	27
4.1.4. Częstochowskie Centrum dla Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną.....	28
4.1.5. Domy pomocy społecznej.....	29
4.1.6. Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	30
4.1.7. Placówki zapewniające pomoc dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi.....	32
Rozdział II Docelowy model opieki psychiatrycznej na terenie miasta Częstochowy.	
1. Cele i sposób realizacji zadań.....	34
2. Rozwiązania organizacyjne w systemie ochrony zdrowia psychicznego.....	37
3. Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica.....	37
3.1. Psychiatryczna opieka środowiskowa.....	38

3.2. Punkt Zgłoszeniowo – Koordynacyjny.....	38
3.3. Klub pacjenta.....	39
3.4. Współpraca z podwykonawcami.....	39
3.5. Współpraca z instytucjami niemedyicznymi.....	41
4. Planowany kierunek rozwoju Centrum.....	45
4.1. Hostel Kryzysowy.....	45
4.2. Grupa wsparcia dla rodzin będących w kryzysie psychicznym.....	45
4.3. Grupa terapeutyczna dla młodych dorosłych.....	46
4.4. Grupa psychoedukacyjna dla osób neuro różnorodnych ze spektrum autyzmu, ADD oraz ADHD.....	46
4.5. Spotkania i warsztaty skierowane do pełnoletnich uczniów szkół ponadpodstawowych oraz studentów.....	46
4.6. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy.....	47
4.7. Organizacja Dni Otwartych placówek zajmujących się zdrowiem psychicznym.....	47
4.8. Organizacja Kampanii Społecznych dotyczących szeroko pojętego zdrowia psychicznego oraz wykluczenia cyfrowego.....	48
4.9. Partnerstwo na rzecz osób z problemami psychicznymi.....	48
Podsumowanie.....	49

WSTĘP

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) zdrowie to nie tylko całkowity brak choroby czy kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu.

W tym aspekcie zdrowie psychiczne nie oznacza jedynie brak choroby. Przejawia się również w poczuciu własnej wartości, zdolności do własnego rozwoju, odpowiedzialności za swoje życie, zaangażowaniu w życie społeczne i pracę.

Na podstawie dostępnych danych i prognoz na temat zdrowia psychicznego, zaburzenia psychiczne są poważnym i narastającym problemem na całym świecie. Już przed okresem epidemii Covid – 19 wiele przeprowadzonych badań wskazywało na skalę zagrożeń zdrowia psychicznego. Pandemia była i nadal jest poważnym czynnikiem wywołującym u ludzi poczucie lęku i strachu, a tym samym znacząco wpływa na jakość życia ludzi, a także rozwój wielu innych chorób. Według szacunków WHO, depresja dotknęła około 350 milionów osób na świecie a według prognoz w najbliższych latach stanie się najczęściej diagnozowaną jednostką chorobową na świecie.

W Polsce ocenia się, że na depresję choruje ok. 4 mln osób. Dane Narodowego Funduszu Zdrowia wskazują, że w 2021 roku lekarze rozpoznali depresję u 682 tysięcy osób – jako chorobę główną lub współistniejącą.

Zdrowie psychiczne to stan, na który składają się trzy komponenty: dobra kondycja zdrowotna, poczucie komfortu psychicznego oraz utrzymanie prawidłowych relacji społecznych. Jest wynikiem całokształtu działań człowieka wpływających na zapewnienie rozwoju osobistego, samorealizacji oraz kontaktów z innymi ludźmi. Brak choroby psychicznej nie jest równoznaczny ze zdrowiem psychicznym.

Corocznie, od 1992 roku z inicjatywy Światowej Federacji Zdrowia Psychicznego (WFMH), 10 października obchodzony jest jako Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego. Celem tej inicjatywy jest podniesienie świadomości na temat kwestii dotyczących zdrowia psychicznego oraz zwiększenie społecznej wyrozumiałości i tolerancji poprzez edukację społeczną w zakresie profilaktyki zaburzeń emocjonalnych i psychicznych, a także wspieranie walki ze stygmatyzacją społeczną.

Wzmacnianie zdrowia psychicznego przez każdą osobę, jest obecnie często podkreślane w kontekście stosowania w życiu 10 zasad zdrowia psychicznego. Do zasad tych zalicza się: odpowiednio długi sen, spacer na świeżym powietrzu najlepiej codziennie, ćwiczenia afirmacji każdego dnia, ograniczenie korzystania z social mediów, prowadzenie dziennika dobrych uczynków,

zdrowe odżywianie, medytacja, eliminacja niezdrowych nawyków, uprawianie sportu, spotkania z przyjaznymi ludźmi.

Zdrowie psychiczne jest niezbędnym elementem naszego zdrowia ogólnego. Szczegółowe uregulowania w tym obszarze zawiera ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, która określa ogólny model i zasady opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, wskazuje organy i instytucje odpowiedzialne za opiekę nad osobami chorymi psychicznie oraz gwarantuje ochronę praw osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z przepisami powyższej ustawy, zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego realizują organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W działaniach na rzecz ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. Według ww. ustawy ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
- 2) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Zadania te mają służyć szerszemu rozpoznaniu i rozeznaniu się w problematyce dotyczącej chorób i zaburzeń psychicznych. Ponadto stawiają sobie za cel dbanie o prawa osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenie świadomości i tolerancji społeczeństwa wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania z powyższego zakresu wyszczególnione są w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021- 2025, natomiast szczegółowe działania i kierunki rozwoju w tym obszarze określone są w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030.

Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego określa w szczególności możliwości zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.

Od lat eksperci wskazują na wyzwanie dla zdrowia publicznego, jakim jest ochrona zdrowia psychicznego. Problem zaburzeń i chorób psychicznych stał się szczególnie istotny w ostatnich latach.

Do wzrostu rozpowszechnienia problemów psychicznych przyczyniła się epidemia Covid-19 oraz konieczność czasowego wprowadzenia związanych z nią ograniczeń. Obecnie kolejnym negatywnym wyzwaniem dla zdrowia psychicznego jest konflikt zbrojny na Ukrainie.

Zadania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego realizują wszystkie szczeble administracji rządowej i samorządowej jako zadania własne oraz wszystkie ministerstwa ze względu na właściwy charakter zadań określonych w Programie, w tym Ministerstwo Zdrowia koordynujące wszystkie zadania określone w ww Programie oraz Narodowy Fundusz Zdrowia. Minister właściwy do spraw zdrowia zajmie się koordynacją wszystkich zadań określonych w powyższym Programie.

W oparciu o ww. przepisy i wytyczne opracowano „Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Częstochowy do roku 2030”, zwany w dalszej części „Programem”. Jest to dokument wieloletni, obejmujący swym zasięgiem miasto Częstochowa. Niniejszy Program jest dokumentem o charakterze programowym w zakresie lokalnej polityki zdrowotnej w obszarze zdrowia psychicznego. Program obejmuje diagnozę w odniesieniu do wybranych aspektów zdrowia psychicznego oraz wyznacza docelowe kierunki działań polityki zdrowotnej dla Miasta Częstochowy w zakresie ochrony zdrowia psychicznego. Program jest w części kontynuacją poprzednich programów ochrony zdrowia psychicznego dla Miasta Częstochowy.

Program określa strategię działań w obszarze zdrowia psychicznego oraz docelowy model i kierunki rozwoju opieki psychiatrycznej w mieście Częstochowa. W realizacji Programu mogą uczestniczyć podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe, fundacje, placówki oświatowe i inne podmioty ze względu na charakter zadań opisanych w Programie.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Częstochowy do roku 2030 opracowano w oparciu o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego,
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 roku w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025,
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 roku w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030,
4. Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym,
5. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym,

6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
7. Regionalna Polityka Zdrowia Województwa Śląskiego 2030,
8. Obwieszczenie Wojewody Śląskiego z dnia 17 grudnia 2021 roku w sprawie ogłoszenia planu transformacji dla Województwa Śląskiego na lata 2022-2026,
9. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Częstochowie do roku 2030,
10. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mieście Częstochowie do roku 2025,
11. Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Mieście Częstochowie do roku 2030.

ROZDZIAŁ I

Diagnoza sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego

1. Ochrona zdrowia psychicznego w terminologii psychiatrycznej i dokumentach Światowej Organizacji Zdrowia (WHO).

We współczesnej terminologii psychiatrycznej nie istnieje jednoznaczna definicja dot. schorzeń psychicznych, a samo pojęcie choroby psychicznej zostało wycofane z terminologii medycznej i zastąpione pojęciem „zaburzenia psychiczne”. Opisuje się wiele typów zaburzeń psychicznych a polskie regulacje prawne dot. ochrony zdrowia psychicznego funkcjonują w odniesieniu do obowiązującej w całej Europie *Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych* (ICD-10) opracowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO), a w jej ramach do *Klasyfikacji zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania*.

Poniżej przedstawione zostały definicje najważniejszych pojęć związanych ze zdrowiem psychicznym, a które mają istotne znaczenie dla prawidłowego zrozumienia opisu wybranych aspektów ochrony zdrowia psychicznego.

Zdrowie psychiczne – pojęcie „zdrowie psychiczne” nie jest definiowane w sposób jednorodny i uniwersalny, informacje diagnostyczne dla obszaru dziedziny formułowane są z perspektywy definicji ujętej w podstawowym akcie prawnym funkcjonującym w omawianym obszarze, tj. ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, uznające zdrowie psychiczne jako fundamentalne dobro osobiste człowieka i odwołującej się do sfery „zaburzeń psychicznych”.

Zaburzenia psychiczne – zgodnie z art. 3 ust. 1 ww. ustawy pojęcie „osoba z zaburzeniami psychicznymi” odnosi się do osoby:

- chorej psychicznie (wykazującej zaburzenia psychotyczne);
- upośledzonej umysłowo;
- wykazującej inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Depresja – pojęcie stosowane w terminologii psychiatrycznej, odnoszące się do zespołów objawów depresyjnych występujących w przebiegu chorób afektywnych (określanych także jako zaburzenia afektywne, zaburzenia nastroju), a odpowiednikiem tego terminu w obowiązującej w Polsce klasyfikacji chorób ICD-10 jest termin „epizod depresyjny”. Epizody depresji, zarówno jednobiegunowej jak i dwubiegunowej ze względu na ich nasilenie, różnicowane są na epizody depresji łagodne, epizody depresji umiarkowane, epizody depresji ciężkie bez objawów psychotycznych, epizody depresji ciężkie z objawami psychotycznymi.

Zaburzenia osobowości – ciężkie zaburzenia struktury charakteru i sposobu zachowania się osoby, zazwyczaj obejmujące kilka wymiarów osobowości i prawie zawsze związane z dostrzegalnym zaburzeniem funkcjonowania indywidualnego i społecznego.

Klasyfikacja chorób ICD-10- opracowana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) *Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD-10)*, a w jej ramach *Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania*, obowiązująca w Polsce i najczęściej stosowana w opracowaniach statystycznych, uznająca podział zaburzeń na zaburzenia o podłożu somatycznym i podłożu psychicznym.

Zaburzenia psychiczne organiczne, włącznie z zespołami objawowymi (F00-F09) – otępienia, organiczny zespół amnestyczny i majaczenie, zaburzenia osobowości wywołane uszkodzeniem mózgu itp.

Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych (F10- F19) – ostre zatrucia, używanie szkodliwe, uzależnienie, zespół abstynencyjny, zaburzenia psychotyczne, zespół amnestyczny itp.

Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniowe (F20-F29) – ostre i przemijające zaburzenia psychiczne, indukowane zaburzenia urojeniowe, zaburzenia nastroju itp.

Zaburzenia nastroju (afektywne) (F30-F39) – epizod maniakalny, zaburzenia afektywne dwubiegunowe, epizod depresyjny, zaburzenia depresyjne nawracające, uporczywe zaburzenia nastroju itp.

Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną (F40-F49) – zaburzenia lękowe w postaci fobii, obsesyjno-kompulsyjne, reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne, zaburzenia dysocjacyjne itp.

Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (F50-F59), zaburzenia odżywiania się, nieorganiczne zaburzenia snu, dysfunkcje seksualne nieorganiczne, zaburzenia związane z położeniem itp.

Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69) – zaburzenia nawyków i popędów, identyfikacji płciowej, preferencji seksualnych itp. w tym:

- F60-F62 – specyficzne zaburzenia osobowości, mieszane i inne zaburzenia osobowości, trwałe zmiany osobowości;
- F63-F69- zaburzenia nawyków i popędów, identyfikacji płciowej, preferencji seksualnych itp.

Upośledzenie umysłowe (F70-F79) – stan zahamowania lub niepełnego rozwoju umysłu, który charakteryzuje się statystycznie istotnym obniżeniem ogólnej sprawności intelektualnej w porównaniu z wartością przeciętną (IQ<70), w tym zdolności: poznawczych, mowy, ruchowych i społecznych.

Zaburzenia rozwoju psychologicznego (F80-F89) – specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka, umiejętności szkolnej, funkcji motorycznych itp.

Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym (F90- 98) – zaburzenia hiperkinetyczne, zachowania i emocji, funkcjonowania społecznego, tiki, zaburzenia odżywiania się w niemowlęctwie im dzieciństwie itp.

Zaburzenia psychiczne, inaczej nieokreślone (F99)-zaburzenia psychiczne bliżej nieokreślone (BNO).

Szpital psychiatryczny – zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego pojęcie „szpital psychiatryczny” odnosi się do:

- oddziału psychiatrycznego w szpitalu ogólnym,
- kliniki psychiatrycznej,
- sanatorium dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- innego zakładu leczniczego podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, sprawującego całodobową opiekę psychiatryczną lub odwykową.

Oddział psychiatryczny – oddział funkcjonujący w podmiocie leczniczym (szpitalu/zakładzie).

Oddział dzienny – forma leczenia szpitalnego polegająca na przebywaniu pacjenta na oddziale leczniczym tylko w dzień. Po tym czasie pacjent powraca do domu, aby ponownie (jeżeli zachodzi taka potrzeba) na drugi dzień powrócić na oddział w celu kontynuacji leczenia.

2. Diagnoza obszaru objętego Programem – wybrane aspekty dotyczące sytuacji epidemiologicznej.

Miasto Częstochowa od wielu lat realizuje działania na rzecz zdrowia, w tym zdrowia psychicznego swoich mieszkańców. Działania prozdrowotne w stosunku do mieszkańców są realizowane systematycznie w stosunku do różnych grup odbiorców i obejmują zarówno osoby dorosłe oraz dzieci i młodzież. Problem zaburzeń i chorób psychicznych stał się, podobnie jak w całym kraju, szczególnie istotny w ostatnich latach a do jego wzrostu przyczyniła się epidemia Covid-19 i konieczność wprowadzenia związanych z nią ograniczeń w obszarze kontaktów międzyludzkich jak również konflikt zbrojny na Ukrainie wpływający na stan zdrowia psychicznego mieszkańców naszego miasta.

Z analizy informacji bezpośrednio przekazanych przez Komendę Miejską Policji w Częstochowie i z częstochowskich placówek oświatowych wynika, że nastąpiło pogorszenie stanu emocjonalnego znacznej części mieszkańców Częstochowy, w tym szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Według danych Głównego Inspektoratu Sanitarnego w Polsce w 2022 roku 5201 osób popełniło samobójstwo, 2031 osób poniżej 18 roku życia próbowało popełnić samobójstwo z czego 150 prób zakończyło się zgonem. W 2023 roku, tylko w pierwszym półroczu tych prób wśród dzieci i młodzieży było aż 148. Jedną z najczęstszych przyczyn podawanych jako powód usiłowania samobójstwa był m.in. hejt i mowa nienawiści. Z danych opublikowanych w Raporcie Fundacji NASK "Nastolatki 3.0" wynika, że w 2022 roku połowa osób badanych miała kontakt z hejtem w Internecie. Niepokojącym zjawiskiem jest również fakt, że według najnowszych badań przeprowadzonych wśród dzieci i młodzieży około 15-20% doświadcza jakiegoś rodzaju problemu zdrowia psychicznego m.in. depresji, lęku lub innych zaburzeń psychicznych, które to mają poważne konsekwencje dla ich życia codziennego, relacji rówieśniczych oraz osiągnięć szkolnych.

W podmiotach leczniczych zaobserwowano u zgłaszających się pacjentów nasilenie takich objawów jak: zaburzenia snu, niepokój, spadek energii, nasilenie stresu, zaburzenia depresyjne i lękowe. Taki stan napięcia emocjonalnego i związane z nimi osłabienie kondycji psychicznej to efekt niewątpliwie w w. stanu epidemii i zagrożenia epidemicznego. Do powodów pogorszenia samopoczucia wśród dzieci i młodzieży należy zaliczyć m.in. konieczność nauki zdalnej i brak kontaktu z rówieśnikami. Skutki powyższego osłabiające kondycje psychiczną dzieci i młodzieży widoczne są do dnia dzisiejszego.

Podstawą do podejmowania działań w ramach lokalnej polityki zdrowotnej, w tym zdrowia psychicznego jest analiza wskaźników charakteryzujących sytuację zdrowotną mieszkańców Częstochowy. Poniżej przedstawiono analizę wybranych aspektów zdrowia psychicznego dotyczących sytuacji jaka ma miejsce w Częstochowie.

2.1. Demografia

Częstochowa jest miastem na prawach powiatu w województwie śląskim, położonym, w północnej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Jest drugim pod względem wielkości (po Katowicach) miastem w województwie śląskim i dwunastym w Polsce. Dynamikę zmian liczby mieszkańców miasta Częstochowy w ostatnich latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1 Liczba mieszkańców miasta Częstochowy zameldowanych na pobyt stały lub czasowy w latach 2019-2023.

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców miasta				
	2019	2020	2021	2022	30.06.2023
mieszkańcy zameldowani na pobyt stały	211 361	208 365	200 603	197 069	195 459
mieszkańcy zameldowani na pobyt czasowy	7 072	8 654	6 864	6 190	6 548
razem:	218 433	217 019	207 467	203 259	202 007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Częstochowy do Wydziału Zdrowia.

Zgodnie z danymi Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Częstochowy liczba mieszkańców Częstochowy zameldowanych na pobyt stały w 2021 roku wynosiła 200 603 osób a w 2022 roku 197 069 osób. W 2021 roku liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt czasowy wynosiła 6 864 osób a w 2022 r. zmniejszyła się do 6 190 osób.

Natomiast tabela nr 2 przedstawia mieszkańców Częstochowy z podziałem na grupy wiekowe i płeć.

Tabela nr 2 Ludność Częstochowy według grup wiekowych i płci w latach 2019–2023.

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców miasta w poszczególnych latach									
	2019		2020		2021		2022		30.06.2023	
Ogółem	220433		213942		210773		208282		207117	
0-9 lat	18362		17367		16745		16143		15830	
kobiety mężczyźni	8941	9421	8386	8981	8130	8615	7831	8312	7699	8131
10-19 lat	19189		18169		18216		18573		189621	
kobiety mężczyźni	9438	9751	8997	9172	9029	9187	9206	9367	9167	9454
20-29 lat	21759		20003		18919		18044		17693	
kobiety mężczyźni	10627	11132	9664	10339	9138	9781	8801	9243	8666	9027
30-39 lat	32682		31511		30355		28697		27970	
kobiety mężczyźni	16052	16630	15387	16124	14756	15559	13961	14736	13599	14371
40-49 lat	32258		32614		33026		33535		33688	
kobiety mężczyźni	16157	16101	16387	16227	16611	16415	16823	16712	16904	16784
50-59 lat	28022		26852		26478		26293		26317	
kobiety mężczyźni	14927	13095	1427	12605	14009	12469	13860	12433	13873	12444
60-69 lat	36777		35419		34275		33078		32482	
kobiety mężczyźni	20688	16089	20054	15365	19380	14895	18710	14368	18346	14136
70 i więcej lat	31384		32007		32759		33919		34516	
kobiety mężczyźni	20152	11232	20554	11453	21043	11716	21715	12204	22036	12480

Źródło: www.stat.gov.pl

Analiza ludności miasta pod kątem wieku wskazuje, że lokalne społeczeństwo charakteryzuje się stosunkowo wysoką średnią wieku. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym maleje, natomiast zwiększa się liczba populacji poprodukcyjnej, co niewątpliwie wpłynie na kondycję psychiczną mieszkańców.

Natomiast prognozy dotyczące liczby ludności Częstochowy na kolejne lata wskazują na zmianę w liczbie ludności, co obrazuje poniższa tabela nr 3.

Tabela nr 3 Prognoza ludności dla miasta Częstochowy na lata 2030-2035.

Wyszczególnienie	2030	2035
Częstochowa	198 tys.	187 tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 - Główny Urząd Statystyczny.

Z danych zawartych w Raporcie o stanie zdrowia psychicznego mieszkańców województwa śląskiego, zamieszczonych na stronie Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach wynika, że w latach 2019-2020 w Częstochowie liczba osób leczonych z rozpoznań mieszczących się w przedziale F10- F98.9. przedstawia się następująco:

Tabela nr 4 Liczba osób leczonych w Częstochowie w podziale na grupy rozpoznań.

Grupa rozpoznań	Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych	Liczba osób leczonych
2019		
Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane użyciem substancji psychoaktywnych	F10-F19.9	2345
Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniowe	F20-F29	1342
Zaburzenia nastroju (afektywne)	F30-F39	1410
Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną	F40-F48.9	3980
Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	F50-F59	92
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	F60-F69	560
Upośledzenie umysłowe	F70-F79.9	517
Zaburzenia rozwoju psychologicznego	F80-F89.9	308

Zaburzenia psychiczne, inaczej nieokreślone	F90-F98.9	910
2020		
Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych	F10-F19.9	2516
Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniowe	F20-F29	1423
Zaburzenia nastroju (afektywne)	F30-F39	1428
Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną	F40-F48.9	3982
Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	F50-F59	151
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	F60-F69	502
Upośledzenie umysłowe	F70-F79.9	602
Zaburzenia rozwoju psychologicznego	F80-F89.9	298
Zaburzenia psychiczne, inaczej nieokreślone	F90-F98.9	942

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Psychiatryczna Opieka w Województwie Śląskim
www.katowice.uw.gov.pl

Powyższe zestawienie opracowane na podstawie danych dostępnych na lata 2019-2020 wskazuje, że liczba osób potrzebujących pomocy ma tendencję wzrostową w większości jednostkach chorobowych.

Biorąc pod uwagę powyższe, oraz uwarunkowania związane z epidemią, bądź konfliktem zbrojnym należy szacować, że w kolejnych latach nastąpi wzrost tych jednostek chorobowych, i świadczyć to będzie o pogłębianiu się zaburzeń zdrowia psychicznego.

2.2. Orzecnictwo osób niepełnosprawnych z powodu zaburzeń psychicznych.

W 2022 roku Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Częstochowie wydał 5822 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób po 16 roku życia oraz 673 orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci do 16 roku życia. Wśród osób po 16 roku życia znajdowały się 803 osoby z kategoriami niepełnosprawności 01-U (upośledzenie umysłowe), 02-P (choroby psychiczne), 12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe), co stanowi około 14% wszystkich orzeczonych powyżej 16 roku życia. Natomiast wśród osób poniżej 16 roku życia znajdowały się 281 osoby z kategoriami niepełnosprawności 01-U (upośledzenie umysłowe), 02-P (choroby psychiczne), 12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe), co stanowi około 42% wszystkich osób orzeczonych poniżej 16 roku życia. Powyższe dane obrazuje tabela nr 5.

Tabela nr 5 Liczba osób orzeczonych w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, w tym orzeczeni z powodu zaburzeń psychicznych w latach 2019-2023.

Rok	Liczba osób do 16 roku życia orzeczonych w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności		Liczba osób powyżej 16 roku życia orzeczonych w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności		Liczba osób do 16 roku życia z kategorią niepełnosprawności U, P, C orzeczonych w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności		Liczba osób powyżej 16 roku życia z kategorią niepełnosprawności U, P, C orzeczonych w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
2019	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	220	384	3674	3159	41	144	396	389
2020	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	218	377	2851	2461	47	153	299	317
2021	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	200	375	3112	2470	43	179	379	363
2022	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	237	436	3237	2585	67	214	402	401

30.06. 2023	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	125	205	1402	1102	37	130	192	181

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

Z analizy danych przesłanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Częstochowie wynika, że w 2022 roku w stosunku do 2021 roku nastąpił wzrost liczby osób orzeczonych do 16 roku życia z kategorią niepełnosprawności U, P, C oraz wzrost liczby osób orzeczonych powyżej 16 roku życia z kategorią niepełnosprawności U, P, C. Podobna tendencja dotyczy pierwszego półrocza roku 2023 roku.

2.3. Poradnictwo psychologiczno - pedagogiczne dla dzieci i młodzieży.

Zaburzenia depresyjne wśród dzieci i młodzieży szkolnej nadzoruje i monitoruje Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych.

Szczegółową informację dotyczącą liczby dzieci i młodzieży szkolonej objętej pomocą placówek psychologiczno – pedagogicznych zawiera tabela nr 6.

Tabela nr 6 Liczba dzieci pozostających pod opieką Zespołu Poradni Psychologiczno -Pedagogicznych w Częstochowie w latach 2020–2023.

Dzieci objęte opieką Zespołu Poradni Psychologiczno - Pedagogicznym	Wyszczególnienie	Liczba dzieci			
		2020	2021	2022	30.06.2023
Dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (o orzeczonej jednej niepełnosprawności)	z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	7	6	6	28
	z autyzmem, w tym z zespołem Aspargera	61	67	77	147
Dzieci z więcej niż jedną niepełnosprawnością posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego		21	26	32	102
Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (o orzeczonej jednej niepełnosprawności)	z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	69	66	95	0
	z autyzmem w tym z zespołem Aspargera	144	209	191	13

Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego		95	116	130	4
Dzieci objęte wczesnym wspomaganem rozwoju na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej		105	136	181	86
Dzieci i młodzieży w wieku 3-25 lat z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim uczestniczące w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych		8	3	13	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

Z informacji Zespołu wynika, że pedagodzy szkół podstawowych i ponadpodstawowych zgłaszają obszary problemowe dotyczące zaburzeń zachowania, zaburzeń odżywiania, braku umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, zaburzeń poczucia własnej wartości, niskiej lub nieadekwatnej samooceny, trudnej sytuacji rodzinnej, w tym: chorób psychicznych w rodzinie, nerwic, braku umiejętności pełnienia funkcji wychowawczych przez rodziców, zaburzonej więzi dziecka z rodzicami, obciążeń psychicznych związanych z przejmowaniem odpowiedzialności za sprawy dorosłych, bycia świadkiem i ofiarą konfliktów między rodzicami.

Powyższe dane świadczą o konieczności podejmowania prób dalszej identyfikacji problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Stwierdzone problemy wymagają aktywnych działań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego, co przyczyni się do zwiększenia kapitału zdrowotnego i jakości życia dzieci młodzieży, a także przyszłych pokoleń. Priorytetem powinna być poprawa dostępności do opieki psychologiczno-pedagogicznej, wspieranie rodzin w kompetencjach wychowawczych i komunikowaniu się z młodzieżą, wspieranie szkoły w zwiększaniu kwalifikacji kadry pedagogicznej w zakresie redukcji poziomu stresu u dzieci i młodzieży oraz aktywnych działań skierowanych do młodzieży, w tym podnoszenie umiejętności komunikacji interpersonalnej, efektywnego radzenia sobie z problemami, budowania poczucia własnej wartości.

3. Zasoby służby zdrowia

3.1. Stacjonarna opieka zdrowotna

W Częstochowie świadczenia w zakresie stacjonarnej opieki psychiatrycznej udzielane są przez następujące podmioty lecznicze:

- Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie, ul. Mirowska 15,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Najświętszej Maryi Panny w Częstochowie, w budynku przy ul. PCK 7,
- NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica w Częstochowie, ul. Orkana 139b.

Szczegółową informację dotyczącą liczby miejsc w ww placówkach przedstawia tabela nr 7.

Tabela nr 7 Liczba łóżek i miejsc psychiatrycznych w szpitalach zlokalizowanych na terenie miasta Częstochowy w latach 2019-2023.

Nazwa placówki	Liczba łóżek				
	2019	2020	2021	2022	30.06.2023
Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie ul. Mirowska 15	30 miejsc psych.	30 miejsc psych.	30 miejsc psych.	30 miejsc psych.	30 miejsc psych.
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. NMP w Częstochowie w budynku przy ul. PCK 7	60 łóżek psych. +25 miejsc psych.	50 łóżek psych. 4 st. dializ +25 miejsc psych.	50 łóżek psych. 4 st. dializ +25 miejsc psych.	50 łóżek psych. 4 st. dializ +25 miejsc psych.	50 łóżek psych. 4 st. dializ +25 miejsc psych.
NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica w Częstochowie ul. Orkana 139b	70 miejsc psych.	70 miejsc psych.	70 miejsc psych.	70 miejsc psych.	70 miejsc psych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez podmioty lecznicze do Wydziału Zdrowia.

3.1.1. Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie przy ul. Mirowskiej 15

W strukturach Miejskiego Szpitala Zespolonego w Częstochowie świadczenia zdrowotne udzielał Oddział Psychiatryczny Dzienny, który na przestrzeni lat 2019–2023 dysponował 30 miejscami.

W Oddziale Psychiatrycznym Dziennym hospitalizowano od 01.01.2019 roku do 30.06.2023 roku 923 pacjentów. Najczęściej pacjenci zgłaszali się do Oddziału z zaburzeniami dotyczącymi leczenia schizofrenii, organicznych zaburzeń niepsychotycznych oraz zaburzeń nerwicowych związanych ze stresem.

W Oddziale zatrudnieni są: 3 lekarze, 2 pielęgniarki, 3 psychologów oraz 2 specjalistów i instruktorów terapii uzależnień (terapeuci zajęciowi).

3.1.2. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Najświętszej Maryi Panny w Częstochowie, w budynku przy ul. PCK 7

W strukturach Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. Najświętszej Maryi Panny w Częstochowie, w budynku przy ul. PCK 7 funkcjonuje Dzienny Oddział Psychiatryczny, Całodobowy Oddział Psychiatryczny i Oddział Psychiatryczny dla Chorych Somatycznie.

Szpital dysponował w 2019 roku 60 łózkami psychiatrycznymi, a od 2020 roku do nadal w związku z pandemią Covid-19 liczba łóżek zmniejszyła się do 50 łóżek psychiatrycznych i 25 miejsc dziennego pobytu.

W okresie od 01.01.2019 roku do 30.06.2023 roku hospitalizowano w oddziałach:

- psychiatrycznym dla chorych somatycznie 1823 osób (998 mężczyzn i 825 kobiety),
- psychiatrii całodobowej 1723 osób (896 mężczyzn i 827 kobiet).

Najczęściej diagnozowanym zaburzeniem psychicznym wśród pacjentów były schizofrenia, organiczne zaburzenia niepsychotyczne oraz zaburzenia nerwicowe.

W Dziennym Oddziale Psychiatrycznym w okresie od 01.01.2019 roku do 30.06.2023 roku hospitalizowano 786 pacjentów (368 mężczyzn i 418 kobiet).

Najczęściej pacjenci zgłaszali się do Oddziału Dziennego z zaburzeniami dotyczącymi leczenia organicznych zaburzeń niepsychotycznych, schizofrenii i innych zaburzeń psychotycznych i urojeniowych.

3.1.3. NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica w Częstochowie, przy ul. Orkana 139b

W strukturach Centrum funkcjonuje Dzienny Oddział Psychiatryczny, który na przestrzeni lat 2019 – 2023, dysponował 70 miejscami, Dzienny Oddział Psychiatryczny Rehabilitacyjny dla Dorosłych dysponujący 16 miejscami oraz Dzienny Oddział Leczenia Nerwic dysponujący 24 miejscami.

W powyższych oddziałach w 2022 roku hospitalizowano 546 pacjentów, którym pomocą służył wysoko wykwalifikowany personel umożliwiający leczenie pacjentów z wykorzystaniem najnowocześniejszych procedur medycznych. Do 30.06.2023 roku hospitalizowano 748 osób, co wskazuje na tendencję znacznie wzrostową zaburzeń psychicznych, wymagających hospitalizacji.

Centrum zatrudnia: 13 lekarzy, 3 pielęgniarki, 7 psychologów, 5 psychoterapeutów, 1 pracownika socjalnego oraz 3 innych terapeutów.

Leczenie dzienne przeznaczone jest dla pacjentów niewymagających leczenia całodobowego, np. dla osób, które ukończyły leczenie szpitalne, ale potrzebują pomocy w powrocie do środowiska i pełnienia ról rodzinnych, społecznych lub zawodowych. W ramach świadczeń udzielanych w warunkach ośrodka dziennego, pacjent ma zapewnione niezbędne badania diagnostyczne, konsultacje specjalistyczne, leki, wyroby medyczne, w tym wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi i środki pomocnicze, wyżywienie, świadczenia terapeutyczne i rehabilitacyjne oraz działania edukacyjno - konsultacyjne dla rodzin.

Informację dotyczącą leczenia zaburzeń psychicznych w placówkach stacjonarnych na terenie Częstochowy w latach 2019-2023 ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 8 Dane na temat rodzaju zaburzeń psychicznych pacjentów leczonych w ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej w Częstochowie.

Rodzaj leczonego zaburzenia psychicznego		2019		2020		2021		2022		30.06.2023	
Organiczne zaburzenia niepsychotyczne		29		23		17		14		8	
kobiety	mężczyźni	8	21	8	15	7	10	4	10	3	5
organiczne zaburzenia psychotyczne		102		84		90		49		28	

kobiety	mężczyźni	42	60	45	39	40	50	29	20	17	11
schizofrenia		192		144		171		175		93	
kobiety	mężczyźni	89	103	59	85	74	97	74	101	39	54
Inne zaburzenia psychotyczne i urojeniowe		110		97		89		64		49	
kobiety	mężczyźni	48	62	37	60	43	46	25	39	20	29
Epizody afektywne		51		50		35		32		18	
kobiety	mężczyźni	26	25	33	17	14	21	18	14	9	9
Depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe		99		77		53		73		38	
kobiety	mężczyźni	57	42	40	37	36	17	49	24	20	18
Inne zaburzenia nastroju (afektywne)		10		1		1		0		0	
kobiety	mężczyźni	4	6	1	0	1	0	0	0		
Zaburzenia nerwicowe		158		169		166		173		128	
kobiety	mężczyźni	99	49	105	64	93	73	102	71	76	52
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych		156		26		38		86		53	
kobiety	mężczyźni	89	67	12	14	26	12	44	42	32	21
Upośledzenie umysłowe		16		12		17		25		18	
kobiety	mężczyźni	9	7	6	6	12	5	17	8	11	7
Nieokreślone zaburzenia psychiczne		3		2		2		3		1	
kobiety	mężczyźni	1	2	1	1	1	1	1	2	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez podmioty lecznicze do Wydziału Zdrowia.

Jak wynika z powyższej tabeli najczęstszą grupą rozpoznań wśród osób leczonych w ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej w okresie od 01.01.2019 roku do 30.06.2023 roku była schizofrenia, zaburzenia nerwicowe.

Kolejną co do wielkości przyczyną wśród ogółu hospitalizowanych osób należy wymienić zaburzenia osobowości i zachowania, inne zaburzenia psychiatryczne i urojeniowe oraz depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe.

3.2. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna.

Ambulatoryjną opiekę psychiatryczną w Częstochowie sprawują poradnie zdrowia psychicznego, poradnie leczenia uzależnień i współuzależnień od alkoholu oraz placówki leczenia od środków psychoaktywnych.

Psychiatryczną opiekę ambulatoryjną zapewniają poradnie zdrowia psychicznego, które zajmują się leczeniem zarówno zaburzeń zdrowia psychicznego jak i zaburzeń zachowania (schizofrenia, depresja, upośledzenie umysłowe, zaburzenie nerwicowe). Pomoc udzielana była w formie psychoedukacji, terapii indywidualnej, grupowej i rodzinnej. W poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży leczone były różnego rodzaju zaburzenia zachowania i emocji oraz depresje. Poradnie leczyły także dzieci, które miały problemy w kontaktach i porozumiewaniu się z rówieśnikami oraz trudności w nauce.

Na terenie Częstochowy działały w ramach ambulatoryjnej opieki psychiatrycznej poradnie zlokalizowane w następujących podmiotach leczniczych:

1. Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie, Poradnia przy ul. Bony 1/3,
2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nasza Przychodnia",
Częstochowa Aleja Wolności 46,
3. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Zdrowia Psychicznego "EgoMedica",
Częstochowa ul. Orkana 139b,
4. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "LEGE ARTIS" Sp. z o.o.
Częstochowa ul. Kutnowska 4,
5. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "MEDICUS" s.c.
Częstochowa ul. Mostowa 14,
6. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "NORD MED" Sp. z o.o.
Częstochowa ul. Michałowskiego 6,
7. Strefa Medycyny Sp.z o.o., Częstochowa ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 9,
8. Wojewódzki Zakład Opieki Zdrowotnej Nad Matką, Dzieckiem i Młodzieżą
Częstochowa ul. Sobieskiego 7a.

Szczegółową informację na temat zakresu udzielonej ambulatoryjnej opieki psychiatrycznej w latach 2019-2023 zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 9 Wykaz poradni zdrowia psychicznego w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej.

Lp.	Nazwa podmiotu leczniczego	Rok	Liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych	Personel				
				Lekarze	Pielęgniarki	Psycholodzy	Specjaliści i instruktorzy	Inni terapeuci
1	Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie ul. Bony 1/3	2019	7387	3	3	2	0	2
		2020	6881	3	3	3	0	3
		2021	7720	3	4	2	0	3
		2022	7982	3	4	3	0	3
		30.06.2023	4324	3	4	3	0	3
2	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nasza Przychodnia" al. Wolności 46 w Częstochowie	2019	5578	3	1	3	0	0
		2020	5425	3	1	3	0	0
		2021	5040	3	1	3	0	0
		2022	4816	3	1	4	0	0
		30.06.2023	2409	3	1	4	0	0
3	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "LEGE ARTIS" ul. Kutnowska 4 w Częstochowie	2019	643	3	1	1	0	1
		2020	568	3	1	3	0	1
		2021	570	3	1	1	0	1
		2022	601	2	1	1	0	1
		30.06.2023	423	2	1	1	0	1
4	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "NORD MED" Sp. z o.o ul. Michałowskiego 6 w Częstochowie	2019	1776	2	0	1	0	0
		2020	1653	2	0	1	0	0
		2021	1681	2	0	1	0	0
		2022	1097	2	0	1	0	0
		30.06.2023	689	2	0	1	0	0
5	Wojewódzki Zakład	2019	1709	4	1	5	4	0
		2020	1436	4	1	4	4	0

	Opieki Zdrowotnej Nad Matką, Dzieckiem i Młodzieżą ul. Sobieskiego 7a w Częstochowie	2021	1504	4	1	4	4	0
		2022	1546	4	1	4	4	0
		30.06. 2023	898	4	1	4	4	0
6	Strefa Medycyny Sp.z o.o. ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 9 w Częstochowie	2019	4174	4	6	8	0	1
		2020	4416	8	2	9	0	3
		2021	3746	6	2	7	0	2
		2022	3984	6	1	7	0	2
		30.06. 2023	1872	6	1	7	0	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez podmioty lecznicze do Wydziału Zdrowia.

4. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.

4.1. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Zadania z zakresu pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz instytucje wspomagające, m.in. Powiatowy Urząd Pracy.

MOPS realizował pomoc na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi z różnymi stopniami oraz z całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji.

Na terenie miasta Częstochowa funkcjonują dwa środowiskowe domy samopomocy, których działalność terapeutyczno – rehabilitacyjna wobec swoich podopiecznych ma na celu poprawę ich jakości życia oraz integracji społecznej.

4.1.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Częstochowie, ul. Łakowa 101

Ośrodek jest prowadzony od 2011 roku przez Stowarzyszenie YAVA i dysponuje 40 miejscami dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnych intelektualnie oraz 6 miejscami w Klubie Pacjenta dla osób oczekujących na przyjęcie do placówki.

W placówce prowadzona jest terapia psychologiczna, zajęcia edukacyjno-terapeutyczne, rehabilitacja ruchowa, porady lekarskie, zabiegi pielęgniarstwa. Kadre placówki stanowi kierownik, psycholog, pielęgniarka psychiatryczna, arteterapeuta, pedagog, pracownik socjalny, rehabilitant, instruktor terapii zajęciowej, asystent osobisty osoby niepełnosprawnej, lekarz psychiatra.

W 2023 roku Środowiskowy Dom Samopomocy wzorem lat ubiegłych realizował następujące projekty:

- „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023”,
- „Opieka wytchnieniowa – edycja 2023”,
- „Akumulator zmian . Zintegrowana ścieżka włączenia osób z niepełnosprawnością do otwartego rynku pracy z wykorzystaniem narzędzi ekonomii społecznej”.

Szczegółowe informacje o liczbie osób korzystających z Środowiskowego Domu Samopomocy ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 10 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z Środowiskowego Domu Samopomocy w latach 2019-2023.

Rok	Stopień niepełnosprawności osoby				Liczba personelu pracującego w bezpośrednim kontakcie z osobami niepełnosprawnymi
	Lekki	Umiarkowany	Znaczny	Ogółem	
2019	0	33	10	43	10
2020	0	32	9	41	10
2021	0	29	12	41	10
2022	0	28	14	42	10
30.06.2023	0	27	16	43	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez MOPS w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

4.1.2. Środowiskowy Dom Samopomocy typu D, ul. Nowowiejskiego 15

Ośrodek jest prowadzony od 2021 roku przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych z Autyzmem i Zaburzeniami Pokrewnymi „Daj mi czas”. Placówka dysponuje 16 miejscami dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Tabela nr 11 Liczba osób z wyszczególnieniem stopni niepełnosprawności korzystających z Środowiskowego Domu Pomocy typu D w latach 2019-2023.

Rok	Stopień niepełnosprawności osoby				Liczba personelu pracującego w bezpośrednim kontakcie z osobami niepełnosprawnymi
	Lekki	Umiarkowany	Znaczny	Ogółem	
2021	0	0	15	15	11
2022	0	0	16	16	11
30.06.2023	0	0	16	16	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez MOPS w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

W środowiskowych domach samopomocy realizowana pomoc obejmuje:

- trening funkcjonowania w codziennym życiu, np. nauka higieny, gospodarowanie środkami pieniężnymi,
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego, np. rozwijanie swoich zainteresowań,
- poradnictwo psychologiczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych,
- terapię ruchową, np. zajęcia sportowe, turystyczne,
- inne formy wsparcia, przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy.

4.1.3. Zakład Aktywności Zawodowej YAVA przy Stowarzyszeniu YAVA al. Pokoju 14

W Częstochowie od 2016 roku uruchomiony został Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ) YAVA, którego nadrzędnym celem jest wsparcie osób niepełnosprawnych, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi. W ramach prowadzonych zajęć osoby niepełnosprawne poprzez aktywność zawodową włączane są w życie społeczne i zawodowe, co przeciwdziała również ich wykluczeniu społecznemu.

ZAZ YAVA w Częstochowie zatrudnia 20 pracowników z niepełnosprawnością, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną.

W ramach swojej działalności Zakład YAVA realizuje swoje zadania na trzech działach:

- dział produkcji pomocy edukacyjnych,
- dział konfekcji i rękodzieła,
- dział usług.

W celu promocji, integracji i rozwijania talentów osób z niepełnosprawnościami, Stowarzyszenie YAVA w ramach prowadzonego Zakładu założyło galerię sztuki, w której funkcjonuje sklep z różnego rodzaju rękodziełami wytworzonymi przez pracowników Zakładu, sala wystawiennicza, sala warsztatowa i dział fotografii produktowej.

Na dzień 30.06.2023 roku zatrudnionych na umowę o pracę było 45 pracowników z niepełnosprawnością i 10 osób wchodzących w skład kadry zakładu tj.: dyrektor, kierownik, trenerzy pracy, pielęgniarka, lekarz psychiatra, psycholog, coach/doradca zawodowy, rehabilitant.

4.1.4. Częstochowskie Centrum dla Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, ul. Focha 7

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Częstochowie prowadzi Częstochowskie Centrum dla Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną dla dorosłych mieszkańców Częstochowy posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, głównie z symbolem U.

W ramach Częstochowskiego Centrum funkcjonuje:

1. Dom Dziennego Pobytu dla 45 osób z niepełnosprawnością intelektualną, w którym zapewniona jest dla uczestników opieka dzienna w godz. 7.00-18.00 w dni robocze oraz rehabilitacja społeczna i zdrowotna poprzez udział w zajęciach terapeutycznych, rewalidacyjnych i rehabilitacji. Zajęcia odbywają się w formie indywidualnej i grupowej.
2. Mieszkania chronione (6 miejsc) w ramach których realizowane są indywidualne programy usamodzielnień i wsparć sprecyzowanych w Indywidualnych Programach Wsparć dostosowanych do możliwości psychofizycznych uczestnika przy udziale terapeutów.
3. Całodobowy Ośrodek Wsparcia (6 miejsc) udzielający całodobową opiekę w sytuacjach kryzysowych (pobyt krótkoterminowy).

4. Gabinety rehabilitacyjne, świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze w formie rehabilitacji fizycznej w celu poprawy funkcjonowania osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz zaburzeniami psychicznymi.

Częstochockie Centrum obejmuje swoim wsparciem 86 osób z terenu miasta Częstochowy.

W 2023 roku Stowarzyszenie realizowało kolejne edycje takich projektów jak m.in.

- „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023”,
- „Opieka wytchnieniowa – edycja 2023”,
- „Festiwal Piosenki Podwórkowej”.

4.1.5. Domy pomocy społecznej

W Częstochowie funkcjonują 3 domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób z niepełnosprawnością intelektualną:

- Dom Pomocy Społecznej przy ul. S. Kontkiewicza 2, dysponujący 192 miejscami,
- Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych Mężczyzn z Niepełnosprawnością intelektualną przy ul. Św. Jadwigi 84/86; dysponujący 82 miejscami,
- Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych Kobiet z Niepełnosprawnością intelektualną przy ul. Wesolej 14; dysponujący 85 miejscami.

Jak wynika z powyższych danych na terenie miasta Częstochowy domy pomocy społecznej dysponowały ogółem 359 miejscami, w tym 192 miejsca dla osób przewlekle chorych psychicznie oraz 167 miejscami dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Wszystkie domy pomocy społecznej świadczą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych mieszkańców.

W ramach terapii zajęciowej w placówkach prowadzone są zajęcia terapeutyczne w oparciu o Indywidualne Plany Wsparcia. Dla mieszkańców dostępne są m.in. zajęcia plastyczne, ceramiczne, rękodzieła artystycznego, kulinarne. Oprócz zajęć w pracowniach terapii zajęciowej, mieszkańcy placówek uczestniczą w wielu konkursach, imprezach integracyjnych i wycieczkach na terenie i poza terenem Częstochowy.

Ponadto na terenie Domu Pomocy Społecznej przy ulicy S. Kontkiewicza 2, funkcjonuje Teatr Drabina, w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Św. Jadwigi 84/86 grupa teatralna „Minutka” a w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Wesolej 14 zespół „Michalinki”.

W domach pomocy społecznej przebywają osoby z różnymi stopniami niepełnosprawności. Szczegółowe informacje ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 12 Wykaz osób przebywających w domach pomocy społecznej z podziałem na stopnie niepełnosprawności.

Rok	Stopień niepełnosprawności osoby				Liczba personelu pracującego w bezpośrednim kontakcie z osobami niepełnosprawnymi
	Lekki	Umiarkowany	Znaczny	Ogółem	
2019	4	106	154	264	187
2020	3	173	164	340	189
2021	3	208	172	383	192
2022	3	116	169	288	194
30.06.2023	3	113	179	295	198

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez MOPS w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

4.1.6. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej osób niepełnosprawnych jest jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej tych osób.

Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ) jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym (m.in. z zaburzeniami psychicznymi) niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Na terenie miasta Częstochowy funkcjonują 2 warsztaty terapii zajęciowej:

1. Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „INTEGRACJA” z siedzibą przy ul. Olszowej 2.
2. Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Fundację Oczami Brata, z siedzibą przy ul. Łukasińskiego 40.

W ramach swojej działalności Warsztaty realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędne do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.

Szczegółowe informacje w zakresie liczby uczestników WTZ ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 13 Liczba osób korzystających z Warsztatów Terapii Zajęciowej w latach 2019 – 2023 z podziałem na stopnie niepełnosprawności.

Rok	Osoby posiadające w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności symbol 02-P				Liczba personelu pracującego w bezpośrednim kontakcie z osobami niepełnosprawnymi (w tym psycholog, pielęgniarka)
	Lekki	Umiarkowany	Znaczny	Ogółem	
2019	0	2	9	11	9 (2)
2020	0	4	19	23	17 (3)
2021	0	4	19	23	18 (3)
2022	0	5	19	24	18 (3)
30.06.2023	0	5	25	30	22 (4)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez MOPS w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

Powyższe dane wskazują na wzrost udziału w warsztatach osób posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z symbolem 02- P.

WTZ są placówkami pobytu dziennego. Zajęcia terapeutyczne prowadzone są od poniedziałku do piątku z możliwością prowadzenia dodatkowych zajęć rehabilitacyjnych, kulturalno – oświatowych, sportowych i turystycznych w godzinach popołudniowych oraz w dni wolne od zajęć. Zajęcia prowadzone są w grupach lub indywidualnie i mają na celu uczenie osób niepełnosprawnych prawidłowych nawyków: obowiązkowości, poczucia własnej godności, poprawy zdolności manualnych i ruchowych. Warsztaty przeznaczone są w szczególności do osób z niepełnosprawnością intelektualną w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność a które kwalifikują się do uczestnictwa w terapii

zajęciowej . W przypadku posiadania wolnych miejsc warsztat może również objąć opieką osoby z innymi dysfunkcjami.

Fundacja Oczami Brata udziela również wsparcia osobom z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi w formie zajęć klubowych, asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, opiekę wytchnieniową i projekty aktywizujące.

4.1.7. Placówki zapewniające pomoc dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi.

W Częstochowie rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą skorzystać z pomocy placówek wsparcia dziennego. Ich prowadzenie zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zadaniem gminy. Działalność placówek wsparcia dziennego polegała na zapewnieniu uczestnikom opieki i wychowania poprzez zagospodarowanie czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe, rozwój zainteresowań i pomoc w nauce.

W ramach zajęć prowadzone były zajęcia profilaktyczne, terapeutyczne, kompensacyjne, relaksacyjne, usprawniające, dostosowane do możliwości i potrzeb indywidualnych każdego z wychowanków. Uczestnictwo dzieci w zajęciach było nieodpłatne i dobrowolne, chyba że dziecko zostało skierowane do placówki przez sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- a) opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- b) specjalistycznej,
- c) pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówki wsparcia dziennego działające w Częstochowie na rzecz dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi:

- Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem – Świetlica Terapeutyczna dla dzieci i młodzieży z autyzmem, ul. Nałkowskiej 11 w Częstochowie (forma specjalistyczna),
- Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Częstochowie – „Pszczółki”, Al. Pokoju 5 w Częstochowie (forma opiekuńcza),

- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Częstochowie – Klub Środowiskowy „Parasol”, ul. Waszyngtona 69/71 (forma opiekuńcza).

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące osób objętych pomocą przez placówki wsparcia dziennego w Częstochowie.

Tabela nr 14 Liczba osób korzystających z placówek wsparcia dziennego w latach 2019-2023.

Rok	Liczba miejsc			
	Świetlica Terapeutyczna dla dzieci i młodzieży z autyzmem	Klub Środowiskowy „Parasol”	Klub „Pszczółki”	Ogółem
2019	25	37	30	92
2020	25	37	30	92
2021	25	37	26	88
2022	25	37	26	88
30.06.2023	25	37	26	88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez MOPS w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

Rozdział II.

Docelowy model opieki psychiatrycznej na terenie miasta

Częstochowy.

1. Cele i sposób realizacji zadań

Założenia zmian w psychiatrycznej opiece zdrowotnej w Polsce mają na celu zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi kompleksowej, wielostronnej, powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej i obejmują:

- Koordynację leczenia pacjentów - zapewnienie ciągłości opieki i skoordynowanej ścieżki leczenia, która łączy różne etapy terapii, od diagnozy po rehabilitację. Ma to na celu lepszą współpracę między różnymi instytucjami i specjalistami.
- Zapobieganie stygmatyzacji i dyskryminacji - działania edukacyjne i świadomościowe mają na celu zmniejszenie stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi i promowanie równości w dostępie do opieki zdrowotnej czego efektem jest lepsze zrozumienie problemów zdrowia psychicznego, zmniejszające tym samym bariery w dostępie do pomocy.
- Działania włączające społecznie - wspieranie integracji osób z zaburzeniami psychicznymi w społeczności lokalne, poprzez aktywizację zawodową i społeczną, grupy wsparcia, a także inne inicjatywy, które pomagają w powrocie do życia społecznego.
- Działania profilaktyczne - programy prewencyjne i edukacyjne mające na celu nie tylko leczenie, ale także zapobieganie problemom zdrowia psychicznego. Działania te mają służyć poprawie zdrowia psychicznego całego społeczeństwa, podnosząc ogólny poziom świadomości na temat zdrowia psychicznego.

Mając na uwadze powyższe w niniejszym Programie określono następujące cele:

Cel główny :

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.

I. Cel szczegółowy:

1. Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadania:

1.1 Wprowadzanie poszerzonych, zróżnicowanych i unowocześnionych form pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

1.2 Wspieranie organizacyjne i finansowe programów organizacji pozarządowych służących rozwojowi różnorodnych form wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

1.3. Zwiększanie zaangażowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi.

II. Cel szczegółowy:

2. Zapobieganie najczęstszym problemom i zaburzeniom psychicznym wśród dzieci i młodzieży.

Zadania:

2.1 Prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnych dotyczących problemów zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży we współpracy z placówkami oświatowymi;

2.2 Współdziałanie z placówkami psychologiczno- pedagogicznymi w zakresie zwiększenia wsparcia psychologiczno – pedagogicznego dla dzieci, uczniów, rodziców i nauczycieli;

2.3. Zwiększenie dostępności do specjalistów, w tym realizacja programów wsparcia psychicznego.

III. Cel szczegółowy:

3. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania:

3.1. Zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;

3.2. Prowadzenie kampanii szkoleniowo–informacyjnych adresowanych do podmiotów i instytucji promujących zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;

3.3. Zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności m.in.

Powiatowego Urzędu Pracy.

IV. Cel szczegółowy:

4. Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

Zadania:

- 4.1. Opracowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom skoordynowanych świadczeń zdrowotnych i społecznych;
- 4.2. Powołanie zespołu koordynującego realizację Programu;
- 4.3. Realizacja, koordynowanie i monitorowanie Programu.

V. Cel szczegółowy:

5. Upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej.
  - 5.1. Współpraca różnych podmiotów i instytucji w zakresie realizacji lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej.
  - 5.2. Współpraca z Centrum Zdrowia Psychicznego i podejmowanie działań wspierających i rozwijających funkcjonowanie Centrum jako docelowego modelu opieki psychiatrycznej na terenie miasta.

Monitoring i ewaluacja programu

Monitorowanie i ocena skuteczności działań realizowanych w ramach Programu obejmuje:

1. Gromadzenie i analizowanie informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, wynikających z niniejszego Programu, przekazywanych przez podmioty wskazane w Programie;
2. Opracowanie narzędzi i wskaźników transformacji systemu opieki psychiatrycznej oraz monitorowanie tego obszaru;
3. Przekazywanie informacji w ww. zakresie, celem sprawozdawczości, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Wskaźniki monitorujące: raporty zawierające informacje dotyczące zasobów organizacyjnych i kadrowych opieki psychiatrycznej, wskaźników rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych, dostępności, jakości i efektywności opieki psychiatrycznej.

Adresaci Programu

- mieszkańcy miasta Częstochowy

Finansowanie Programu

- budżet miasta Częstochowy

- Narodowy Fundusz Zdrowia
- środki zewnętrzne

2. Rozwiązania organizacyjne w systemie ochrony zdrowia psychicznego

Realizując założenia Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w oparciu o wytyczne w opiece psychiatrycznej od 1 lipca 2018 roku rozpoczęto uruchamianie w ramach programu pilotażowego Centra Zdrowia Psychicznego finansowane z Narodowego Funduszu Zdrowia i koordynowane przez Ministerstwo Zdrowia.

W założeniach programowych Centrum Zdrowia Psychicznego powołano do udzielania wszystkim potrzebującym kompleksowej pomocy psychiatrycznej. W ramach tej kompleksowej oferty leczenia i wsparcia dostępne są różne formy pomocy w tym m.in. psychoterapia, wsparcie terapeutyczne, psychoedukacyjne czy terapia zajęciowa, kierowane do osób potrzebujących i ich rodzin.

Centra Zdrowia Psychicznego to jednostki posiadające sprawne struktury diagnostyczno-terapeutyczne poparte nowoczesnym systemem zarządzania, które realizują wsparcie dla osób z doświadczeniem kryzysu, choroby psychicznej zgodnie z przyjętymi standardami oraz najlepszą wiedzą kliniczną.

3. Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica (CZP)

W Częstochowie Centrum Zdrowia psychicznego powstało od grudnia 2022 roku pod nazwą Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica z siedzibą przy ul. Orkana 139b. (CZP EgoMedica). NZOZ EgoMedica w Częstochowie została założona w 2003 roku jako niepubliczna forma opieki nad pacjentami z zaburzeniami psychicznymi.

Od początku działalności placówka wykorzystywała holistyczne podejście w leczeniu pacjenta efektywnie łącząc farmakoterapię z psychoterapią. Stopniowy rozwój placówki i wprowadzanie różnorodnych form opieki od poradni zdrowia psychicznego, poradni leczenia nerwic, dziennego oddziału psychiatrycznego, dziennego oddziału rehabilitacji psychiatrycznej i dziennego oddziału leczenia nerwic, opieki środowiskowej sprawiły, że placówka spełniła wszystkie wymogi, aby stworzyć na swojej bazie strukturę Centrum Zdrowia Psychicznego zgodnie z założeniami Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Ponadto placówka wykazała posiadanie doświadczonej

kadry, co pozwoliło na spełnienie wszystkich warunków i założeń wymaganych dla Centrum, w tym indywidualną i kompleksową opiekę nad pacjentem.

Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica kieruje swoją pomoc do mieszkańców Częstochowy powyżej 18 roku życia, którzy stanowią obecnie ok. 85 % wszystkich mieszkańców. Wyznacznikiem efektywności CZP jest wskaźnik zaopiekowania pacjentów, który w częstochowskiej placówce kształtuje się na wysokim poziomie ok. 6% i stanowi znacznie wyższy wskaźnik niż średnia krajowa, która wynosi ok. 3,5%.

CZP EgoMedica, mając na uwadze kluczowe założenie zmniejszenia liczby hospitalizacji w ramach oddziału całodobowego, koncentruje się na wdrażaniu modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej. Ten model zakłada leczenie pacjentów w ramach ich społeczności lokalnych, co jest realizowane poprzez współpracę z różnymi instytucjami.

W ramach Centrów Zdrowia Psychicznego realizowane są następujące elementy struktury opieki psychiatrycznej:

3.1. Psychiatryczna opieka środowiskowa

Kluczowym elementem modelu działania Centrum jest psychiatryczna opieka środowiskowa, która stanowi innowacyjne rozwiązanie w zakresie leczenia zdrowia psychicznego. Ten model umożliwi objęcie pomocą tych pacjentów, którzy dotychczas nie byli w stanie dotrzeć do placówki. Dzięki narzędziom opieki środowiskowej, CZP EgoMedica może zapewnić ciągłość leczenia, co jest kluczowe dla skuteczności terapii.

Wizyty zespołu leczenia środowiskowego koncentrują się nie tylko na pracy z samym pacjentem, ale również z jego najbliższymi. Celem jest podnoszenie świadomości na temat choroby psychicznej oraz oferowanie pacjentom i ich bliskim skutecznych narzędzi radzenia sobie z trudnościami natury psychicznej. Ten holistyczny model podejścia do opieki zdrowotnej nie tylko przyczynia się do lepszego zrozumienia i akceptacji choroby w społeczności, ale także umacnia wsparcie społeczne dla pacjentów, co jest kluczowe dla ich zdrowienia i reintegracji ze społeczeństwem.

3.2. Punkt Zgłoszeniowo – Koordynacyjny

Punkt Zgłoszeniowo- Koordynacyjny (PZK) jest ważnym elementem funkcjonowania Centrum, pełni kluczową rolę w pierwszym etapie leczenia mającym na celu udzielanie wsparcia, psychoedukacji oraz wstępnego określenia ścieżki diagnostyczno-terapeutycznej dla pacjentów i ich bliskich.

Do PZK można się zgłosić osobiście, telefonicznie lub mailowo, bez konieczności wcześniejszego umawiania wizyty. To ułatwia dostęp do opieki osobom, które mogą mieć trudności z nawigacją w systemie zdrowia psychicznego lub potrzebują natychmiastowej pomocy.

PZK pełni kluczową rolę w pierwszym etapie leczenia, dyżurujący w nim koordynatorzy wstępnie diagnozują problem zdrowotny, udzielają wszelkiej potrzebnej informacji, proponują właściwy rodzaj terapii i wsparcia, kierują i ustalają termin udzielenia dalszych świadczeń, co jest szczególnie ważne w przypadkach kryzysowych. Dzięki temu podejściu, pacjenci otrzymują szybką i skuteczną pomoc, co jest zgodne z nowoczesnymi standardami opieki zdrowotnej.

PZK w Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica jest otwarty od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00, oferując natychmiastową i bezpłatną pomoc.

3.3. Klub pacjenta

Klub Pacjenta to zorganizowana forma aktywności społecznej i wsparcia dla osób korzystających z usług opieki zdrowotnej, szczególnie tych z długotrwałymi lub przewlekłymi schorzeniami. Jest to miejsce, które zapewnia pacjentom przestrzeń do spotkań, wymiany doświadczeń, a także uczestnictwa w różnorodnych zajęciach, takich jak warsztaty, grupy wsparcia, czy aktywności rekreacyjne.

Celem Klubu Pacjenta jest nie tylko oferowanie wsparcia emocjonalnego i społecznego, ale także promowanie zdrowego stylu życia, edukacji zdrowotnej oraz integracji z społecznością.

Klub pacjenta działający przy CZP Częstochowa zapewnia pacjentom dodatkowe źródło wsparcia poza standardową opieką zdrowotną.

3.4. Współpraca z podwykonawcami

Koordynacja leczenia pacjentów w ramach opieki psychiatrycznej wymaga ścisłego współdziałania wszystkich publicznych instytucji zaangażowanych w ten proces. Takie podejście jest kluczowe dla zapewnienia ciągłości i efektywności opieki, a także dla zapewnienia, że pacjenci otrzymają kompleksowe wsparcie dostosowane do ich indywidualnych potrzeb.

Współpraca obejmuje między innymi:

- Wymianę informacji - regularna wymiana informacji między różnymi placówkami, takimi jak szpitale, poradnie zdrowia psychicznego, ośrodki wsparcia dziennego, jest niezbędna do skutecznego planowania i wdrażania procesu leczenia;

- Zintegrowane planowanie terapii - planowanie terapii przez różne instytucje pozwala na lepsze dostosowanie leczenia do potrzeb pacjenta i uniknięcie powtórzeń bądź luk w opiece;
- Współpracę międzydyscyplinarną - współpraca między lekarzami, psychologami, pracownikami socjalnymi, terapeutami oraz innymi specjalistami jest kluczowa dla zapewnienia holistycznego podejścia do leczenia;
- Monitoring i ocena postępów -regularne monitorowanie i ocena postępów pacjenta przez różne instytucje, co umożliwi szybkie dostosowywanie planu terapeutycznego w razie potrzeby;
- Wsparcie dla pacjentów i rodzin -włączenie rodzin i bliskich pacjentów w proces leczenia, zapewniając im wsparcie i edukację, co jest ważne dla zrozumienia i akceptacji choroby przez społeczność.

Do podwykonawców CZP EgoMedica finansowanych również w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia należą:

1. **Przychodnia Lekarska „Medicus Bis”**
PORADNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO
ul. Nadrzeczna 46/48
42-202 Częstochowa
2. **NZOZ Przychodnia Lekarska "Nord Med" Sp. z o.o.**
PORADNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO
ul. Kazimierza Michałowskiego 6
42-200 Częstochowa
3. **NASZA PRZYCHODNIA Sp. z o.o.**
PORADNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO
ul. Wolności 46
42-217 Częstochowa
4. **NZOZ Przychodnia Lekarska Lege Artis Sp. z o.o.**
PORADNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO
ul. Kutnowska 4
42-221 Częstochowa
5. **Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie**
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY

PORADNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

ul. Bony 1/3

42-200 Częstochowa

6. **Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Najświętszej Maryi Panny w Częstochowie**

Oddział Całodobowy Psychiatryczny

Oddział Dzienny Psychiatryczny

Punkt Przyjęć

ul. PCK 7, Pawilon D

42-200 Częstochowa

Centrum na podstawie podpisanej umowy z Pogotowiem Ratunkowym, również w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia zapewnia transport pacjentów w sytuacjach wymagających natychmiastowej pomocy medycznej. Dodatkowo, CZP Egomedica dysponuje służbowymi samochodami, które wykorzystywane są do świadczenia opieki środowiskowej, umożliwiając pracownikom dotarcie do pacjentów poza placówkę.

3.5. Współpraca z instytucjami niemedyicznymi

Efektywna koordynacja leczenia wymaga także współdziałania z wszystkimi instytucjami pomocowymi działającymi na terenie CZP.

Centrum Zdrowia Psychicznego Egomedica, oprócz współpracy z wieloma instytucjami medycznymi, aktywnie współpracuje także z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej (MOPS) w celu poprawy zdrowia psychicznego i ogólnego funkcjonowania mieszkańców miasta. Ta współpraca polega na organizacji wspólnych spotkań informacyjnych i warsztatów z pracownikami MOPS-u.

Celem tych działań jest nie tylko bezpośrednia pomoc osobom zmagającym się z problemami psychicznymi, ale także edukacja i wsparcie dla pracowników socjalnych, którzy na co dzień spotykają osoby w kryzysie. Dzięki temu, pracownicy MOPS-u są lepiej przygotowani do identyfikowania problemów zdrowia psychicznego wśród mieszkańców i efektywnego realizowania różnych form pomocy.

Takie zintegrowane podejście, łączące opiekę zdrowotną i wsparcie społeczne, pozwala na bardziej kompleksową i skuteczną pomoc dla mieszkańców Częstochowy, przyczyniając się do poprawy ich samopoczucia i jakości życia.

Ponadto, CZP EgoMedica współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Częstochowie, co stanowi ważny element w zakresie aktywizacji zawodowej pacjentów i obejmuje:

1. Organizację Szkoleń i Warsztatów

Szkolenia i warsztaty organizowane przez CZP EgoMedica we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy mają na celu przygotowanie pacjentów do wejścia lub powrotu na rynek pracy. Obejmują one różnorodne tematy, tj. przygotowanie dokumentów aplikacyjnych (CV, listy motywacyjne), rozwijanie umiejętności zawodowych, a także szkolenia z zakresu budowania wizerunku zawodowego.

2. Udział w Targach Pracy

CZP EgoMedica bierze udział w targach pracy, co daje pacjentom możliwość bezpośredniego kontaktu z pracodawcami, poznania rynku pracy oraz nawiązania wartościowych kontaktów zawodowych. Udział w takich wydarzeniach może znacząco przyczynić się do zwiększenia szans pacjentów na zatrudnienie.

Ten rodzaj współpracy jest kluczowym elementem w procesie rehabilitacji pacjentów z zaburzeniami psychicznymi, umożliwiając im nie tylko powrót do zdrowia, ale także reintegrację z rynkiem pracy i społeczeństwem. Zapewnia to bardziej holistyczne podejście do leczenia i wsparcia, które wykracza poza aspekty medyczne, obejmując także ważne kwestie zawodowe i społeczne.

Ważną częścią działania CZP jest także współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, która ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia kompleksowej opieki i wsparcia pacjentom. Obejmuje ona kilka ważnych obszarów:

1. Wsparcie dla osób z niepełnosprawnością

CZP EgoMedica współpracuje z instytucjami, które oferują wsparcie osobom z niepełnosprawnościami. W ramach tej współpracy realizowane są programy i inicjatywy mające na celu integrację społeczną, zawodową i terapeutyczną osób z niepełnosprawnościami, w tym także z zaburzeniami psychicznymi.

2. Aktywizacja zawodowa

CZP EgoMedica współpracuje z placówkami skupiającymi się na aktywizacji zawodowej. Wspólne działania w tym zakresie obejmują organizowanie szkoleń, warsztatów zawodowych oraz doradztwo w zakresie poszukiwania pracy, co jest szczególnie istotne

dla osób, które z powodu swojego stanu zdrowia psychicznego mogą mieć utrudniony dostęp do rynku pracy.

3. Aktywizacja senioralna

Współpraca z placówkami zajmującymi się aktywizacją seniorów jest również ważnym aspektem działalności CZP EgoMedica. Tego rodzaju inicjatywy skierowane są do osób starszych, które mogą borykać się z problemami zdrowia psychicznego, a także potrzebują wsparcia w aktywnym i satysfakcjonującym uczestnictwie w życiu społecznym. Powyższa współpraca Centrum pozwala na zapewnieniu bardziej zintegrowanego podejścia do opieki zdrowotnej i wsparcia społecznego, podkreślając znaczenie pracy międzysektorowej w celu zapewnienia możliwie najlepszej opieki dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

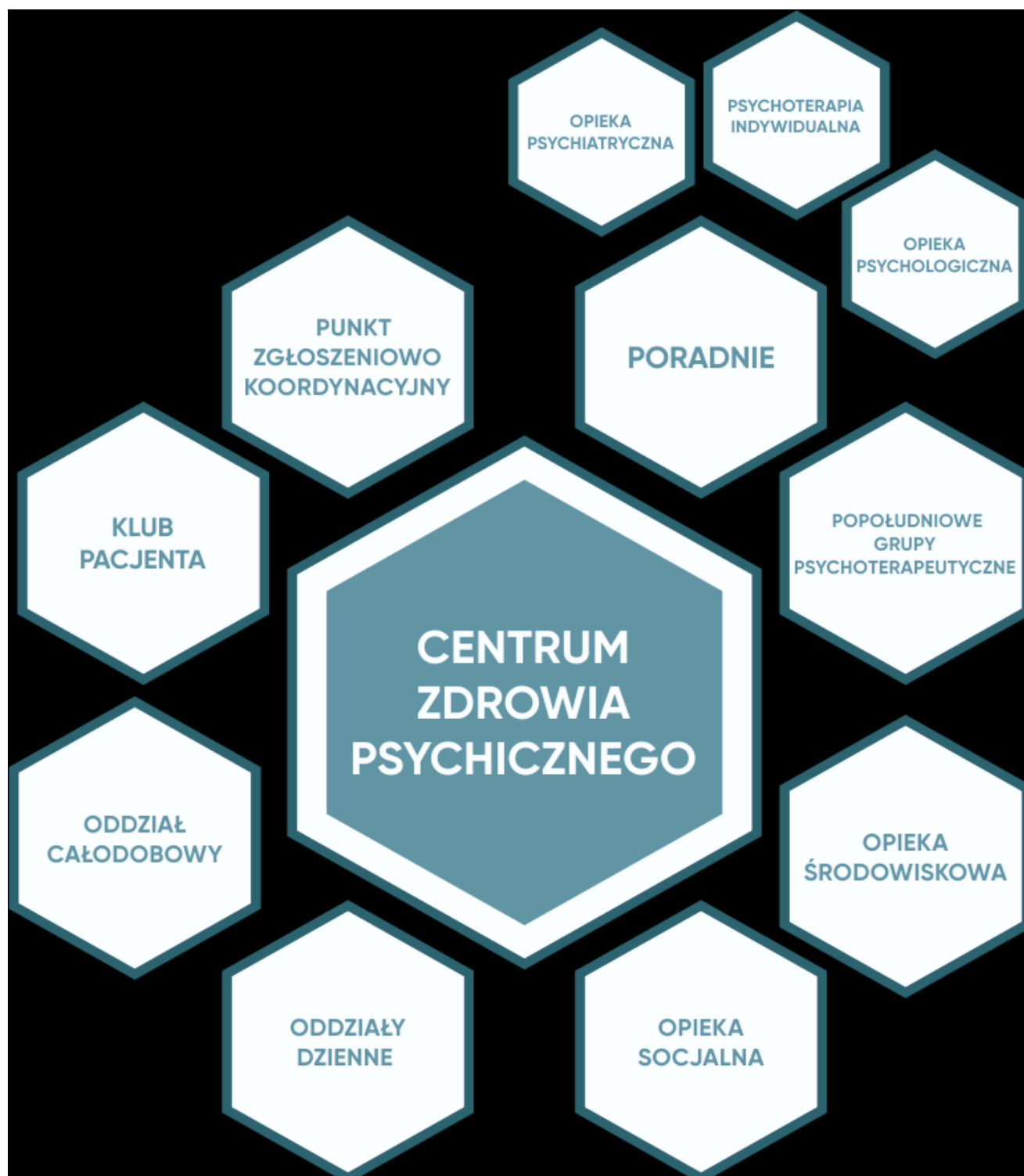
4. Aktywizacja społeczna pacjentów

Aktywizacja społeczna pacjentów jest również realizowana poprzez współpracę z różnorodnymi instytucjami kultury w Częstochowie, takimi jak Miejski Dom Kultury, Teatr im. Adama Mickiewicza, Filharmonię im. Bronisława Hubermana i kina.

Udział w wydarzeniach kulturalnych organizowanych w mieście, promowanie twórczości pacjentów poprzez wystawy, recitale, pokazy przyczynia się do budowania poczucia własnej wartości i społecznej integracji.

Tego rodzaju aktywności kulturalne i artystyczne są nie tylko formą terapii, ale także ważnym elementem procesu rehabilitacji, który pozwala pacjentom na lepsze zrozumienie siebie i swoich emocji, a także na budowanie pozytywnych relacji z otoczeniem.

Działalność Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica obrazuje poniższy schemat organizacyjny.

Źródło: Opracowanie przekazane przez CZP EgoMedica w Częstochowie do Wydziału Zdrowia.

4. Planowany kierunek rozwoju Centrum

Rozumiejąc potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi oraz jak ważnym elementem procesu leczenia jest wsparcie społeczności lokalnej i rodziny, jak również powrót do pełnienia ról społecznych i życiowych planowane jest wprowadzenie innych form wsparcia dla pacjentów Centrum Zdrowia Psychicznego.

4.1. Hostel Kryzysowy

Planuje się uruchomienie Hostelu Kryzysowego, który jest innowacyjnym rozwiązaniem mającym na celu wsparcie osób doświadczających kryzysu psychicznego. Zaoferuje on tymczasowe zakwaterowanie i intensywną opiekę terapeutyczną w środowisku stabilnym i bezpiecznym, pozwalającym na spokojne przejście przez okres kryzysu. Hostel będzie przystosowany do potrzeb osób w różnych stanach zaburzeń psychicznych i zapewni indywidualnie dostosowaną pomoc, w tym wsparcie psychologiczne, medyczne oraz socjoterapeutyczne.

Jego celem będzie nie tylko zapewnienie bezpośredniego wsparcia w trudnym momencie, ale także przygotowanie pacjentów do powrotu do codziennego życia, w tym reintegracji ze społecznością lokalną. Hostel Kryzysowy stanowi ważny element systemu opieki zdrowotnej w CZP EgoMedica, umożliwiając efektywne wsparcie pacjentów w okresie kryzysu, a także działając prewencyjnie wobec długoterminowych hospitalizacji.

4.2. Grupa wsparcia dla rodzin osób będących w kryzysie psychicznym.

Planowane jest uruchomienie Grupy wsparcia dla rodzin osób będących w kryzysie psychicznym jako zorganizowanej formy pomocy, skupiającej bliskich osób doświadczających zaburzeń psychicznych. Ma ona na celu zapewnienie wsparcia emocjonalnego, wymiany doświadczeń oraz dostarczenie informacji o zaburzeniach psychicznych i sposobach radzenia sobie z nimi. Spotkania grupy umożliwią uczestnikom dzielenie się swoimi obawami i wyzwaniem, a także zaoferują poczucie wspólnoty i zrozumienia. Działania Grupy wsparcia przyczynią się do zwiększenia świadomości i umiejętności radzenia sobie z trudnościami, jakie niesie życie z osobą w kryzysie psychicznym.

4.3. Grupa terapeutyczna dla młodych dorosłych.

Planowane jest uruchomienie Grupy terapeutycznej dla młodych dorosłych, jako zorganizowanej formy terapii grupowej, skierowanej do osób w wieku młodzieńczym i wczesnej dorosłości, które doświadczają problemów psychicznych. Program grupy skoncentrowany będzie na adresowaniu specyficznych wyzwań i potrzeb tej grupy wiekowej, takich jak zarządzanie emocjami, rozwijanie umiejętności interpersonalnych, radzenie sobie ze stresem oraz budowanie zdrowego obrazu siebie. Terapia grupowa zapewni bezpieczne środowisko, w którym uczestnicy będą mogli dzielić się swoimi doświadczeniami, uczyć się od siebie nawzajem i rozwijać nowe strategie radzenia sobie z trudnościami. Zajęcia będą prowadzone przez wykwalifikowanych terapeutów, którzy stosują różnorodne metody pracy, dostosowane do potrzeb i dynamiki grupy.

4.4. Grupa psychoedukacyjna dla osób neuroróżnorodnych ze spektrum autyzmu, ADD oraz ADHD.

Grupa psychoedukacyjna zorganizowana będzie dla osób ze spektrum autyzmu oraz ADD i ADHD jako specjalistyczny program wsparcia i edukacji, mająca na celu pomoc uczestnikom lepiej zrozumieć ich własne doświadczenia, wyzwania i możliwości związane z ich diagnozą. Program Grupy zakłada sesje edukacyjne, podczas których uczestnicy uczą się o naturze zaburzeń ze spektrum autyzmu, ADD i ADHD, ich wpływie na codzienne funkcjonowanie oraz strategiach radzenia sobie z trudnościami. Grupa zaoferuje również wsparcie emocjonalne, pomoże uczestnikom rozwijać umiejętności społeczne, komunikacyjne i radzenie sobie ze stresem.

Zajęcia prowadzone będą przez specjalistów z doświadczeniem w pracy z osobami z powyższymi diagnozami (psycholog kliniczny, psychoterapeuta), którzy stosują różnorodne metody i techniki dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników oraz znają narzędzia i sposoby radzenia sobie z problemami, które wynikają z ograniczeń, które na pacjenta nakłada bycie osobą neuroróżnorodną. Grupa skierowana będzie do osób z już potwierdzoną diagnozą zaburzeń ze spektrum autyzmu, ADD i ADHD, ale również dla ich rodzin i bliskich.

4.5. Spotkania i warsztaty skierowane do pełnoletnich uczniów szkół ponadpodstawowych oraz studentów.

Program zakłada prowadzenie spotkań edukacyjnych z zakresu zdrowia psychicznego dla pełnoletnich uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów. Obejmie on serię interaktywnych

warsztatów i prezentacji mających na celu podniesienie świadomości na temat zdrowia psychicznego i wsparcia w przypadku potrzeby. Spotkania poświęcone będą tematyce rozpoznawania i radzenia sobie ze stresem, depresją, lękiem oraz innymi zaburzeniami psychicznymi. Istotnym elementem będzie również zwracanie uwagi na problem ze stosowaniem alkoholu oraz substancji psychoaktywnych jako formy radzenia sobie z problemami, i jakie mogą być z tego tytułu konsekwencje długoterminowe.

Sesje będą prowadzone przez wykwalifikowanych specjalistów, takich jak psycholodzy czy terapeuci, którzy mogą udzielać praktycznych porad i odpowiadać na pytania uczestników. Zakłada się również wykorzystanie dyskusji grupowych, interaktywnych gier oraz ćwiczeń, które pomogą uczestnikom lepiej zrozumieć zagadnienia zdrowia psychicznego.

Ważnym aspektem tych spotkań będzie stworzenie bezpiecznej, otwartej przestrzeni do dyskusji, co sprzyja lepszemu zrozumieniu i akceptacji problemów zdrowia psychicznego w społeczeństwie.

4.6. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy.

W ramach rozwoju współpracy Centrum Zdrowia Psychicznego EgoMedica z Powiatowym Urzędem Pracy, Centrum koncentruje się na wsparciu pacjentów oraz innych osób zmagających się z problemami ze zdrowiem psychicznym na rynku pracy. Dodatkowo projekt obejmować będzie rozwijanie tej współpracy o warsztaty rozwijające umiejętności zawodowe, szkolenia kompetencyjne oraz organizację targów pracy dla osób z niepełnosprawnościami. Celem tego działania, będzie promowanie zatrudnienia i integracji zawodowej

4.7 Organizacja Dni Otwartych placówek zajmujących się zdrowiem psychicznym.

Projekt jest inicjatywą skoncentrowaną na przełamywaniu stereotypów i mitów związanych ze zdrowiem psychicznym. Poprzez organizowanie Dni Otwartych w poszczególnych placówkach zdrowia psychicznego w Częstochowie oraz różnorodne działania edukacyjne, warsztaty i spotkania z ekspertami, ukierunkowane do zwiększenia świadomości społecznej i zrozumienia problemów zdrowia psychicznego. Celem jest stworzenie przestrzeni dla otwartej i opartej na faktach dyskusji, która przyczyni się do zmiany przekonań i budowania wspierającego środowiska dla osób zmagających się z problemami psychicznymi.

4.8. Organizacja Kampanii Społecznych dotyczących szeroko pojętego zdrowia psychicznego oraz wykluczenia cyfrowego.

Projekt zakłada realizację kampanii społecznych, które koncentrują się na różnorodnych problemach związanych ze zdrowiem psychicznym. Działania te mają na celu walkę ze stygmatyzacją osób cierpiących na zaburzenia psychiczne, jak również oferują wsparcie dla tych, którzy doświadczyli negatywnych skutków pandemii Covid-19. Projekt uwzględnia również pomoc dla osób dotkniętych trudnościami psychicznymi wynikającymi z konfliktu zbrojnego na Ukrainie. Kolejnym elementem to organizowanie szkoleń dla różnych grup wiekowych oraz społecznych mających na celu nauczenie zarówno osób starszych, jak i tych o mniejszych możliwościach intelektualnych sprawnego poruszania się w Internecie oraz używania komputera czy też smartfona, tak by mogli w przyszłości załatwiać sprawy urzędowe, korzystać z bankowości elektronicznej czy też wykorzystywać portal pacjent.gov.pl.

Reasumując głównym celem projektu jest stworzenie przestrzeni do edukacji i wsparcia, umożliwiającej zrozumienie i pomoc w tych wyjątkowo trudnych czasach nowej rewolucji cyfrowej.

4.9. Partnerstwo na rzecz osób z problemami psychicznymi.

Projekt zakłada powołanie partnerstwa na rzecz osób z problemami psychicznymi w Częstochowie poprzez stworzenie koordynowanej sieci wsparcia, umożliwiającej efektywniejsze i bardziej kompleksowe podejście do potrzeb osób z problemami psychicznymi w Częstochowie.

PODSUMOWANIE

Zdrowie psychiczne i zaburzenia zdrowia psychicznego są ważnym obszarem zdrowia publicznego.

Zwiększenie poziomu społecznych zagrożeń w ostatnich latach, takich jak skutki pandemii Covid-19, konflikt zbrojny na Ukrainie, rozwój technologiczny, zmiany społeczne i gospodarcze oraz zmiany w otaczającej rzeczywistości i środowisku istotnie wpływają na stan zdrowia ludności. Dostępne dane i prognozy na temat zdrowia psychicznego pokazują, że zaburzenia psychiczne są poważnym i narastającym problemem.

Mnogość stresujących sytuacji wpływa na brak bezpieczeństwa, co jest przyczyną wzrostu liczby przypadków zaburzeń lękowych i depresyjnych. Ponadto kryzys psychiczny jednego członka rodziny dotyka całą rodzinę i zdarza się też, że kilka osób w rodzinie może mieć problemy wymagające wsparcia psychicznego.

Profilaktyka i edukacja społeczeństwa od najmłodszych lat oraz dbanie o zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży jest bardzo ważnym elementem profilaktycznym. Wszelkie działania obalające stereotypy i mity zdrowia psychicznego oraz działanie w kierunku podwyższenia świadomości społecznej i rozumienia problemów zdrowia psychicznego dają gwarancję właściwej opieki psychiatrycznej dla osób jej potrzebujących.

Proponowany Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Częstochowy do roku 2030, ma na celu przede wszystkim zapewnienie poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców. Program określa i wyznacza kierunki działania w zakresie różnorodnego wsparcia psychicznego i kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, w szczególności zrozumienia, akceptacji, życzliwości a także przeciwdziałania ich dyskryminacji. Zaplanowane do realizacji zadania pozwolą zapewnić osobom z zaburzeniami psychicznymi lepszy dostęp do świadczeń zdrowotnych i innych form opieki w środowisku rodzinnym jako modelu opieki środowiskowej realizowanej w oparciu o Centrum Zdrowia Psychicznego.